

Agger på hjemmebane: Det grænseløse tv-drama

Af **Kristoffer Abildgaard**

jan 16, 2022

Dansk tv-dramas udvikling har tv-forsker Gunhild Agger brugt det meste af sin karriere på at undersøge. I sin seneste udgivelse *Det grænseløse tv-drama – danskhed og transnationalitet* samler hun sit massive forskningsarbejde i koncentreret og tilgængelig form. Hun går meget ambitiøst til værks og kortlægger dansk tv-dramas historie fra 1995 til 2016. Men måske bliver Agger fanget lidt i sit fokus på fortiden?

Dansk tv-drama har de seneste år udviklet sig med skræmmende hastighed, ikke mindst på grund af streamingæraens indtog. Det begyndte med tjenester såsom HBO Nordic og Netflix, men snart står vi en situation, hvor alle de store Hollywoodstudier og næsten alle tv-stationer har deres egen tjeneste. Der kan nævnes i flæng: Paramount+, Disney+, HBO MAX, CBS All Access, YouTube Premium, DRTV, TV2-play, C-more, Xee og mange flere. Dertil kommer spillere som fx Amazon og Apple. Netop denne udvikling har ændret, hvordan vi forstår tv-dramaet som format. I dag omtaler man tv som 'content' i form af eksempelvis serier, der skal fylde selskabernes tjenester op med indhold til en voksende masse af forbrugere. Content bliver ikke lavet til et flowformat, men i stedet til at blive set, når det passer seeren. Planlægning ud fra primetime og 'time-slots' er på vej ud, og længden på afsnit og andre dramaturgiske forhold varierer i dag ofte alt efter seriens format og udtryk.

De store udenlandske selskaber har for alvor haft deres indtog på det danske mediemarked, og dette vil ifølge professor i mediehistorie og dr. phil. Gunhild Agger presse produktionen af det danske public service-drama i fremtiden (fig. 1). I Danmark har vi de senere årtier haft stor succes med produktionen af tv-drama, og flere tv-forskere udråber perioden 1994 og frem til en 'guldalder' for danskproduceret tv.

Fig. 1: *The Rain* er som den første danskproducerede Netflix-serie et godt eksempel på det pres, public service-dramaet aktuelt er udsat for. Samme Netflix gennemfører i bl.a Frankrig forsøg med flow-tv. En udvikling, der både er interessant og paradoksal.

Men hvordan kom vi hertil? Hvilken udvikling har gået forud? Hvilke tendenser kan forskningen belyse? Netop disse spørgsmål har Gunhild Agger brugt hele sin karriere på at undersøge, og hendes seneste bog *Det grænseløse tv-drama* (fig. 2) er et forsøg på at samle alt dette arbejde i en opdateret og koncentreret form.

Fig. 2: Gunhild Aggers volumiøse *Det grænseløse tv-drama*.

I 2005 skrev Agger disputatsen *Dansk tv-drama – arvesølv og underholdning*. Dette projekt blev fulgt op af *Krimi og kriminaljournalistik* og *What makes Danish TV Drama travel*, og dette arbejde har hun samlet i opusværket *Det grænseløse tv-drama – danskhed og transnationalitet*. Gunhild Agger er således en af Danmarks grand old women inden for forskning af dansk tv's udvikling og virke, og hun har igennem hele sin karriere beskæftiget sig med det nationale og det transnationale aspekt ved tv-drama. Agger skriver, at hun egentlig ønskede at bevæge sig væk fra emnet og i stedet gå i kødet på noget nyt, men hun følte stadig, at der var behov for et samlet værk, som tog hendes nyeste forskning med.

Det grænseløse tv-drama refererer ikke, som denne læser fejlagtigt troede til den 'grænseløse' dramaturgiske tendens med fænomener som franchises, sequels/prequels og remakes. I stedet beskæftiger Gunhild Agger sig udelukkende med den historiske kontekst, og værket er i højere grad tilbageskuende frem for en diskussion af, hvor medielandskabet er på vej hen (fig. 3).

Fig. 3: For Gunhild Agger er *Broen* (DR 2011) den serie, hvor det transnationale virkelig blev tydeligt. Det ser man både i titlen og ikke mindst i selve plottet, hvor de to nabolande Danmark og Sverige bliver tvunget til at arbejde sammen om en drabssag.

Grundighed og struktureret metodisk tilgang

Bogen er opdelt i ti afsnit med forord og konklusion, meget omfattende bilag i form af registrantskemaer over dansk tv fra 1998-2016 og en meget lang litteraturliste. Efter indledningen følger et afsnit om tilgang og metode efterfulgt af et overblik over feltet set i et internationalt perspektiv. Hvert afsnit beskæftiger sig med et specifikt område inden for dansk tv-drama, herunder: "Synsvinkler i forskningen", "Historien om guldalderbegrebet", "Mediepolitiske rammer og målbare udviklingstendenser", "Krimi og dansk noir", "Politisk drama", "Familie- og melodrama", "Komedie og satire", "Julekalender for hele familien" og "Historisk drama".

Lidt usædvanlig er bogens afsnit om "Julekalender for hele familien". Et emne, der ikke er skrevet ret meget om, så det er positivt, at hun har inkluderet et afsnit om dette i bogen. Hvert eneste emne bliver grundigt introduceret og sat i en historisk kontekst. Der bliver inddraget relevant forskning, medieomtale, væsentlige værker og vigtige begivenheder for hvert afsnit. Denne grundighed ved hvert emne gør, at bogen er oplagt at bruge som et opslagsværk, hvor man hurtigt kan danne sig et overblik over et emne eller en periode inden for dansk tv-drama. Samtidig er Agger en dygtig analytiker, og hendes analyse af udvalgte værker inden for feltet er skarpe og præcise. Hvert afsnit har ligeledes et godt, omend mindre omfangsrigt, udvalg og billeder. Desuden er der ofte indsat statistikker og andet forskning.

Gunhild Aggers forskermæssige baggrund er meget tydelig gennem bogen, der fremstår som et meget gennemarbejdet værk med en stor mængde empiri. Ulempen er, at bogen nogle gange mere føles som en universitetsafhandling frem for et stykke faglitteratur, men det er sandsynligvis prisen for grundighed.

Agger går som sagt historisk til værks, og de historiske forudsætninger for en given periode eller genre beskrives udførligt igennem hele værket. Faktisk er det netop dette billede, man sidder tilbage med; Agger er meget omhyggelig og grundig, og nogle gange kunne man ønske, at hun ikke begyndte helt tilbage ved *En by i provinsen* (DR 1977-1980).

Allerede i indledningen definerer hun, hvad hun mener med titlen *Det grænseløse tv-drama*, samt begrundet sin tidsmæssige afgrænsning. Ifølge Gunhild Agger er perioden 1995–2016 afgørende, da det er her udlandet for alvor får øjnene op for dansk tv-drama (fig. 4). Hun ser slutåret som skelsættende og skriver i afslutningen: "Når jeg har valgt 2016 som

afslutningsåret for min tv-dramahistorie, er det ikke uden grund. Mens det grænseløse tv-drama har været forankret i en kombineret national og transnational sammenhæng, risikerer fremtidens tv-drama udelukkende at blive transnationalt, og det vil indebære et tab". Med andre ord ændrer tingene sig markant efter 2016, og denne igangværende udvikling beskæftiger hun sig ikke med i bogen. Netop det, at hun i princippet ikke inddrager ret meget efter 2016, er værd at bemærke, da udviklingen p.t. går meget stærkt. Markedet og produktionsforholdene ændrer sig konstant. Det havde klædt bogen at inddrage, hvordan streaming-krigen fik indflydelse på især biografernes virke under den globale pandemi. Hvordan biografvinduet for en films udgivelse blev markant forkortet og igen, hvordan dette påvirker industrien i et større perspektiv. Men det er måske unfair at påpege, da bogen aldrig lover andet, end den holder.

Fig. 4: Kirsten Rolffes som den spirituelle Sigrud Druse. *Riget* af Lars Von Trier fra 1994 er ifølge Gunhild startskuddet for den såkaldte guldalder inden for dansk tv-drama.

Da dansk tv bliver internationalt

Bogen er med sine knap 450 sider meget omfattende, så jeg vil her lave to konkrete nedslag, som jeg finder særligt interessante: internationalisering og guldalderbegrebet.

Især afsnittet om det politiske drama rummer nogle utroligt interessante aspekter om, hvordan politik ændrede den drama-præsenterede virkelighed og om, hvordan begreber som 'politisk spin' og 'spindoktorer' pludselig blev en del af danskernes vokabularium. Hvordan *Borgen* (DR, 2010) var inspireret af den amerikanske serie *The West Wing* (NBC, 1999-2006), og hvordan virkeligheden nogle gange overhalede den konstruerede virkelighed (fig. 5).

Fig. 5: Skaberne bag *Borgen* (DR 2010) skelede meget til amerikanske serier om politik såsom *The West Wing* (1999).

Med den stigende internationaliseringen lader dansk tv sig inspirere af især æstetikken i amerikanske serier. Samtidig får dansk tv et stort gennembrud, og på den internationale scene kaster seersuccesen priser af sig. Denne udvikling fører til en stigende vekselvirkning mellem Danmark og udlandet. Der bliver udvekslet knowhow, instruktører, producenter, lydfolk, fotografer, skuespillere og alt andet, der hører branchen til. Udlandet bruger danske folk, og på samme måde bruger danske produktioner i højere grad udenlandske fagfolk til produktionerne. Samtidig bliver flere danske produktioner nyfortolket og genindspillet på andre sprog. Denne internationalisering er det, som bogens titel refererer til. Produktionen af danske tv-serier bliver global, og Danmark sætter et markant kulturelt aftryk på udlandet.

Dette aftryk på udlandet havde ifølge Gunhild Agger sit udspring i en guldalder inden for dansk tv. Dette begreb er ofte blevet brugt af bl.a. Andreas Halskov til at beskrive nyere amerikansk tv, men begrebet bliver også brugt i en dansk sammenhæng. Gunhild Agger fremhæver, at der er behov for en præcisering af, hvad guldalderbegrebet indebærer. Hun starter igen historisk og gennemgår begrebet i en klassisk forstand. Derefter undersøger hun, hvordan begrebet bliver brugt inden for litteratur for til sidst at lave en analyse af, hvordan det er blevet brugt til at beskrive dansk tv. Hun skriver, at Pernille Nordstrøm lancerede begrebet, og hun definerer det sådan: "(...) det er lykket at forene det kunstneriske ambitionsniveau med succes hos det publikum, serierne er skabt for. Den ene succes er stort set blevet aflyst af den næste i en sådan grad, at det må være berettiget at betegne fænomenet som den danske tv-series golden age" (s.42).

Guldaldertilstanden for et lands kulturelle produkter afhænger ifølge Agger af en form for "momentum i form af den samklang mellem tiden og produktionen, der giver det fornødne resonansrum" (s. 402) (fig. 6). Med andre ord skal forudsætninger være til stede i tiden og samfundet, for at en kulturel guldalder kan indfinde sig. Tæt forbundet til den danske tv-guldalder var en historisk ambition om at skabe "Danmarksbilleder", som Gunhild Agger skriver. Det vil sige at skabe miljøer og billeder, der afspejler livet i Danmark på et givent tidspunkt. Denne tendens startede med *Huset på Christianshavn* (DR, 1970-1977), fortsatte med *Matador*

(DR, 1978-1982) og *Rejseholdet* (DR, 2000-2004) og er i nyere tid kommet til udtryk i bl.a. TV2s *Badehotellet* (2013-).

Fig. 6: Mads Mikkelsen fik sit gennembrud med rollen som Allan Fischer i DRs *Rejseholdet* fra 2000.

Gunhild Agger konkluderer, at: "Dansk tv-drama har fungeret som dobbeltarena for æstetiske oplevelser og samfundsmæssig debat, hvori både producenter, kritikere og publikum i alle mulige medier har taget del". Med andre ord, de danske tv-serier både afspejler og former vores samfund.

Hvem er bogen til?

Bogen er først og fremmest oplagt som et redskab til forskning. Den er meget grundig, gennearbejdet og overskuelig. Bogen vil derfor være oplagt til en universitetsstuderende, der arbejder med et af hovedemnerne, og som ønsker noget konkret forskning og empiri. Ligeledes vil den kunne bruges af fagfolk, der underviser i medier, og som savner et overblik over dansk tv's historie og udvikling.

Værket er som sagt mere en art opsamling fremfor noget, der for alvor peger fremad og spår om tendenser. Det trækker fra den samlede vurdering, at bogen i princippet stopper ved år 2016 og dermed ikke er helt up to date. I sin konklusion peger Agger dog lidt fremad og gør sig nogle få overvejelser om, hvordan sociale medier og store medieselskaber har og vil ændre medielandskabet og dermed vores fælles kulturelle holdepunkt. De store internationale selskabers sigte er at tjene penge, og dermed er de ikke i stand til at spejle og forme det danske samfund i samme grad, som de public service-finansierede serier er det. Det er en stærk pointe, at kun public service-kravene er garant for noget, der for alvor kan samle og spejle dagens Danmark på et givent tidspunkt. Og det er en spændende diskussion, som jeg havde håbet denne bog i højere grad havde omhandlet.

Som tidligere nævnt inddrager Agger andre forskere og empiri i en sådan grad, at hendes egen holdning og forskermæssige bidrag kan forsvinde lidt. Til tider virker bogen mere som et opslagsværk end et værk, som alle ville have en interesse i at læse. Ligeledes opleves Agger mere som en registrant, der beskriver og gennemgår forskningen på området frem for alvor at trække tråde til, hvad dette betyder i en større kontekst. Nogle steder i bogen tager hun dog mere stilling – og det klæder hende. F.eks. i den skarpe analyse af, hvordan *Borgen* spejler den politiske virkelighed, eller hvordan vores julekalendre siger noget helt særligt om nordisk kultur og historie.

Desværre ender bogen med at have en mere begrænset målgruppe, idet den til tider mere virker som kondenseret universitetsforskning, frem for noget som alle tv-interesserede ville have en glæde af at læse. Så selvom Gunhild Agger i den grad er på hjemmebane i sin nye bog, så ender bogen desværre med at have et mere begrænset fokus. Og man savner som nævnt et mere nutidigt perspektiv, der for alvor peger fremad og spår nye tendenser.

Det er lidt synd, fordi der er ingen tvivl om, at Gunhild Agger er en grundig og meget dygtig forsker, men hun ender med at blive lidt fanget af fortiden.

* * *

Fakta

Litteratur

- Agger, Gunhild: *Det grænseløse tv-drama – danskhed og transnationalitet*, Samfundslitteratur, 2020
- Agger, Gunhild: *Dansk tv-drama: arvesølv og underholdning*, Samfundslitteratur, 2005
- Flixfilm: *Traditionel flow-tv flytter ind hos Netflix*, d. 9. november 2020, [link](#)
- Halskov, Andreas, Henrik Højer og Jakob Isak Nielsen (ed.): *Fjernsyn for viderekomne – de nye amerikanske tv-serier*, Turbine, 2011

TAGS

Dansk tv-drama

Forår 2022

tv-serier

Relaterede artikler

Trigonomisk tragedie: Triangle of Sadness

Anmeldelse

Speak No Evil: Radikal røre i andedammen

Anmeldelse

Alt er udtryk! – en bog om production designet af og i levende billeder

Anmeldelse